

Actievoeren

tekst: Ejay de Wit

beeld: Ejay de Wit, Robert Sompolski

OM TIJDENS EEN BIJeenKOMST VAN TIENDUIZENDEN MENSEN, MET LETTERLIJK DUIZENDEN TOESPRAKEN EN PRESENTATIES, BUITEN HET OFFICIËLE PROGRAMMA OM DE AANDACHT TE KRIJGEN DIE MEN WIL, IS VERNIEUWING HET DEVIËS. SOMMIGE ORGANISATIES KIEZEN VOOR DE WEG VAN DE POLITIEK, ANDEREN GAAN VOOR LUDIEK. OPEN SOCIETY FOUNDATIONS VALT OP DOOR HAAR KEUZE VOOR DE INDIVIDUELE CONFRONTATIE.

Bij een groot congres als de Wereldheidsconferentie zijn demonstraties evident. Iedereen is links- of rechtsom met hetzelfde thema begaan, maar niet iedereen krijgt evenveel aandacht voor zijn zaak. Waar men vroeger nog kon opvallen met een hoop herrie van gillende mensen en tromgeroffel, ziet de activist van nu zich genoodzaakt om met zijn tijd mee te gaan. Natuurlijk worden er nog steeds podia bestormd en stands bezet, maar wie echt zijn punt wil maken kiest voor vernieuwing. Zo sloot een actiegroep tegen het Trans-Pacific Partnership Agreement, een handelsverdrag dat slecht kan uitpakken voor de beschikbaarheid van generieke hivremmers, een politieke deal: in ruil voor het niet te veel verstoren van de toespraak van Hillary Clinton werden ze door haar op het Witte Huis uitgenodigd om de zaak te bespreken. Dit levert niet heel veel aandacht op voor je standpunt en de kans bestaat dat het punt dat je wilt maken volledig aan het publiek voorbij gaat. Zo schreef het weekblad Washington Blade dat het een protest was van buitenlandse transgenders die vinden dat ze te weinig fondsen ter beschikking krijgen. Maar zo'n deal geeft je wel de kans om je standpunt uitgebreid te bespreken met degenen die erover gaat. En daar gaat het uiteindelijk om: gehoord worden.

NIUWSGIERIGHEID EN VERBAZING

Open Society Foundations (OSF) uit New York, in Nederland vooral bekend omdat Mabel van

Oranje Europees directeur is geweest van de Europese tak van wat toen nog Open Society Institute heette, koos dit jaar voor een individuele aanpak om haar boodschap te verkondigen. Deze club, opgericht door investeerder en filantroop George Soros om landen te helpen bij de overgang van communisme naar democratie, houdt zich onder meer bezig met de mensenrechten van sekswerkers. Als techniek om aandacht te trekken en indruk te maken, wordt gebruik gemaakt van het menselijk vermogen tot *nieuwsgierigheid en verbazing*. Op ludieke wijze worden conferentiebezoekers geconfronteerd met absurde situaties, die voor sekswerkers in meerdere landen dagelijkse realiteit zijn. OSF baseert zich hierbij zowel op haar eigen internationale onderzoek *Criminalizing Condoms*, als op het rapport *Sex Workers at Risk* van Human Rights Watch. Beide publicaties constateren dat in zes landen, waaronder de VS, het bezit van condooms kan worden gezien als bewijs voor prostitutie. Prostitutie is in veel landen, waaronder de VS, illegaal. Daarom waren sekswerkers niet welkom op de conferentie in Washington.

CONDOOM POLITIE

Bezoekers van *Global Village*, het openbare gedeelte van de conferentie, worden staande gehouden door leden van de *'condoompolitie'* en gevraagd of zij condooms bij zich dragen. Tien tegen een dat dit het geval is: je moet op dit congres erg je best doen om geen con-

dooms toegestopt te krijgen. Vervolgens worden zij 'bekeurd' voor tippelen, verstoring van de openbare orde, schending van de openbare zedelijkheid, straatvandalisme of oponthoud. Hierop staat een straf die varieert van een nacht in een politiecel tot zes maanden gevangenisstraf, een verplichte hiv-test, vijfhonderd dollar boete, deportatie of publicatie van je foto met naam in de krant. De bezoeker die dit overkomt, reageert even verbaasd als de lezer van dit artikel waarschijnlijk doet. Toch is dit de dagelijkse werkelijkheid in Kenia, Namibië, Zuid-Afrika, Zimbabwe, Rusland en de Amerikaanse steden New York, Washington DC, Los Angeles en San Francisco. En dan is de *condoompolitie* op de conferentie nog mild. De onderzoeken wijzen uit dat vrouwen die condooms bij zich dragen slachtoffer kunnen

DAAR GAAT HET UITEINDELIJK OM:

worden van vernedering, wat zo ver kan gaan als gedwongen worden de condooms te eten. Ook worden sekswerkers mishandeld, of zelfs verkracht, door de politie.

SMERISSEN EN KAPOTJES

De inzet van één methode om mensen te confronteren met de boze buitenwereld is voor OSF niet genoeg. *Interaction designer* Lien Tran ontwikkelde voor de organisatie het bordspel *cops and rubbers*. Dit spel laat zien hoe moei-

anno NU

CONFRONTEREN OP INDIVIDUEEL NIVEAU

lijk sekswerkers het hebben om de kost te verdienen in landen waar prostitutie illegaal is, en welke risico's zij daarbij lopen. In zes speelronden moet een deelnemer proberen vijftig dollar te verdienen, om de huur te betalen, een kind te voeden of een opleiding te volgen. Spelers hebben de keuze uit drie plekken om condooms te verstoppen: in je tas, je schoenen of je ondergoed. Een draai aan het rad bepaalt waar de politie je fouilleert. Zoals in het echte leven kan je geluk of pech hebben. Als de politie je condooms vindt, dan ben je die kwijt. En ook het geld dat je hebt verdiend verlies je, omdat je een boete moet betalen. Grote kans dat je daarna een klant accepteert die seks zonder condoom wil, met alle risico's van dien.

EMPATHIE

Deze kleine, sympathieke, confrontaties blijken succesvol. Mensen vertellen het elkaar door en laten het aan elkaar zien. Zowel het spel als de 'arrestaties' werken als *eye opener*. Doordat het zo dichtbij komt, krijgen mensen empathie voor de gevaren waar sekswerkers dagelijks mee geconfronteerd worden. En het

werkt niet alleen

GEHOORD WORDEN voor hen die weinig of niets over

het onderwerp weten. Ook hulpverleners en zelfs een minister van volksgezondheid die de conferentie bezocht, zeiden het spel leerzaam te vinden en dat het de leefwereld van sekswerkers dichterbij brengt dan getallen in rapporten doen. Van het spel zullen verschillende internationale versies ontwikkeld worden, toegespitst op specifieke lokale situaties. Naar mijn mening is *cops and rubbers* niet enkel educatief. Het spel zit zo vernuftig in elkaar, dat ik het graag met mijn vrienden zou spelen.

COPS AND RUBBERS